

Előfizetési ár
 „MAGYAR DOHÁNYUJSÁG”-ra
 Egész évre . . . 6 frt.
 Fél évre . . . 3 frt.
 Megrendelés a kiadóhivatalban
 vagy utalvánnyal minden
 postahivatalnál eszközölhető.
SZERKESZTŐSÉG:
 Budapest,
 VI. Podmaniczky-utca 1.

MAGYAR DOHÁNYUJSÁG.

Előfizetési ár
 „MAGYAR DOHÁNYUJSÁG”-ra
 Egész évre . . . 6 frt.
 Fél évre . . . 3 frt.
 Megrendelés a kiadóhivatalban
 vagy utalvánnyal minden
 postahivatalnál eszközölhető.
KIADÓHIVATAL:
 Budapest, VI. Podmaniczky-utca 1. sz.

A dohánytermelést és dohánykereskedést felkaroló gazdasági szaklap

Megjelenik minden hó 1-én és 16-án.

Hirdetéseket felvessz a kiadóhivatal és az ország minden hirdetés-gyűjtő ügynöksége.

Felelős szerkesztő és lapfajdos :
DARÓCZI VILMOS.

Hirdetések : Negyed oldal 10 frt ; kisebb hirdetéseknél minden petit sor 4 kr.

TARTALOM: A homok káros következménye a dohányleveleken. *Daróczi Vilmostól.* — A dohányüzlet 1893. évben (Folytatás.) Irta: *Csetei Herceg Péter.* — A dohány égésére vonatkozó eddigi vizsgálódások rövid átnézete. Irta: *Cserháti Sándor.* — A jégbiztosítás. *Daróczi Vilmostól.* — Jégbiztosítási intézmények. *Gruner Lajostól.* — A dohány töltögetése. *Daróczi Vilmostól.* Levelezés: Duna-Szobbról, *Szilárd Jánostól.* — Irodalom. — Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

TÁRCZA: Hajdan és most. F. V.

Azon tisztelt előfizetőinket, akiknek az előfizetése június végén lejárt s részökre lapunk múlt számához postautalványlapot mellékelünk, — továbbá akiknek az előfizetési díjról szóló nyugtát magán levélben már régebben elküldöttük, — valamint általában mindazokat, akik még mindezideig hátralékban vannak, teljes tisztelettel ismételve felkérjük, hogy az előfizetési összeget szíveskedjenek mielőbb beküldeni, mert nem akarnánk a hátralékban levő díjnak postai-megbízás útján való beszedésével t. előfizetőinknek terhére lenni.

Részünről igyekszünk mindent elkövetni, hogy lapunk, a dohánytermelő közönség igényeit teljesen kielégítse s érdekeit hiven képviselje és mindenben előmozdítsa. — de ha meggondoljuk, hogy lapunk a magyar dohányügy egyedüli szakközlönye: — az erkölcsi elismerés számos nagybecsű nyilvánulása mellett is — sajnosan kell konstatálnunk, hogy lapunk pártolása még távolról sem áll arányban a termelők számával s a hazai dohánytermelés nagyságával.

Annál inkább kérjük tehát lapunk régi híveit és barátait, hogy további becses pártolással bennünket támogatni, s gazdátarsaik körében lapunkat ajánlani és terjeszteni szíveskedjenek.

A „Magyar Dohányujság” kiadóhivatala.

A homok káros következménye a dohány leveleken.

A homokos talajon termelt dohányon rendszeren sok homok tapad a levelekre, mely nagyrésztben még a simítás után is rajtok marad, sok dohányoskertész nagy örömére, akik leginkább csak a bőséges súlyt óhajtják, s az a legfőbb örömlük, hogy ennél több mázsa dohányuk legyen és így egy cseppet sem törődnek azzal, hogy ezt a dohányleveleken lévő homokot megkevesbítsék. A simítás alkalmával aztán ezek a homokszemcsék szinte bele vasaltatnak a még nyirkos dohányba és szépen ott maradnak, sőt az egymást fedő levelek egész légmentesen elzárják, annyira, hogy abból ugyan egy porszemecske se tud többé kihullani.

Hogy ennek mily káros következményei vannak: meg fogom kísértetni. szíves olvasóimnak ezt röviden előadni.

Hogy ez a leveleken lévő finom homokporföld, már magában véve a dohány ízére, zamatajára, általános élvezetére, szóval a dohány jószágára nézve mily nagymértben ártalmas: azt, úgy hiszem senki se fogja kétségbe vonni. De van ennek még egy más árnyoldala is, mely a laikus embernek alig fog feltűnni, ami azonban kereskedelmi szempontból rendkívül lényeges és fontos dolog.

A kiviteli kereskedelemre nézve egyik legszebb reményünk füstbe menetetlét s esetleges hajótörését részben ennek a csekélynek látszó körülménynek is lehet majd tulajdonítani. — aminek tényleges bekövetkezése kipótólhatlan veszteség lenne.

Egy oly piacról van ugyanis szó, mely az európai összes piacok közt, egyike a legnagyobb fogyasztóknak.

Ennek a piacnak a megszerzéséről volt már szó lapunkban. — ez a már részben meghódított tér: *Angolország*, melyet a „Magy. dohánykereskedelmi részvénytársaság” ujonan annektált, és a melylyel a dohánykereskedelmi összeköttetéseket fenntartani egyik főörekvése, minden lehetőleg elkövetve, hogy az ottani igények lehetőleg kielégítve legyenek; — de a már jelzett közleményemben említett okok közül, éppen a homok is egyike azoknak, amely eddigi alapunkat és arra épített minden tervünket képes tönkre tenni.

Angolországban ugyanis — amint már többször is említettük — óriási várnak a dohányra szabva, ami majdnem hihetetlennek tünhet fel előttünk, mert körülbelül angol fontonként, a mi pénzünk szerint, majdnem 2 frtot tesz ki, sőt esetleg még többet is, minthogy a vám mennyisége a dohány nedvartalmától van függővé téve; tehát nekik — még mielőtt a dohány valódi értékét kifizetnék, már is kilogrammonként mintegy 4 frtot kell fizetni és még csak ezután következik a dohánynak az ára,

amely azonban már majdnem egészen mellékés.

A kereskedő, vagy a gyáros, ha e vámot megfizette, azontúl a dohánynyal szabadon rendelkezik és tetszése szerint gyárthatja, az ottani viszonyoknak megfelelőleg.

Ezen óriási nagy vám fizetési kötelezettségből könnyen felfogható, hogy nekik a legkönnyebb és legszárabb fajta, kocvány nélküli dohányt kell beszerezniök, amelyek sok víz felfogó képességgel kell hogy bírjanak, — (amint ezen körülményt annak idején, 1869-ben, *Beliczey István*, Békésmegye volt főispánja, a dohányügy érdekében tett külföldi tanulmányutjáról szóló nagyrészt jelentésében szintén felemlíté,) ezen dohányok aztán az ott divó szokások szerint különféle szurrogatumok és víz mennyiségek hozzáadásával gyártatnak, hogy így a gyáros a számadását feltalálhassa.

Az említett körülményekhez alkalmazkodva. Európából és a tengerentúli államokból, szóval a világ minden részéből, Angolországba, és különösen Londonba, a világnak eme legnagyobb városába, kikocsányozva, lefejezve szállítatnak a kikeresett legkönnyebb fajta, vékony bordázatú dohányok és pedig olyanok, amelyek 35—40% vizet képesek magukba felvenni; — a kocvány bevitel ott épen nem szokásos, de részben tilos is.

Ily körülmények mellett könnyen felfogható, hogy ők, a mi — úgy sem egészen alkalmas, hozzá még homokos, illetve homokkal telített dohányainkra épen keresztet vetnek, mert ezeket ők semmi körülmények közt sem használhatják, — még akkor sem, ha a homok részek a gyártásnál semmi rossz befolyással nem bírnának, holott józan észszel könnyen felfogható, hogy ez épen nem áll, mert a minőségre is eléggé kártékonyan hat.

De mindezeket figyelmen kívül hagyva és csakis a súlyt tekintve, ami ott oly nagy szerepet játszik, még pedig egy oly súly, ami nem a dohányban, nem a levélben, sem a bordában, hanem egy egészen külön álló testben létezik, — hogy ők ezt a fölösleges részt nem használhatják, s azt nem tehetik, hogy egy métermáza homokért mintegy 400 frtot fizessenek: azt józan észszel mindenki könnyen beláthatja.

Ennek tehát az a következménye, hogy Angolország ily körülmények mellett túlnak dohányt nem vehet, még akkor sem, ha nagy költséggel és sok fáradsággal kikerestük részben azt a fajta dohányt, amely az ő igényöknek némileg megfelel, — ami szintén igen nehéz dolog, mert sok különös kiváló tulajdonságokkal kell hogy bírjon az a dohány, amelyet ők céljaiknak megfelelőnek tekinthetnek.

Hogy minőknek kell lenni ezen dohányoknak: ennek elmondására jelen közle-

ményemben nem terjeszkedem ki, — késsőbbre hagyva fenn, amidőn erről is kimerítőleg fogok szólni; — most csakis az általam felvetett homokos dohányok kérdését kívánom részletesebben megvilágítani.

Azt hiszem, nem szorul bővebb magyarázatra és bizonyításra, hogy mennyire káros volna reánk nézve, ezen nagy jelentőségű kiviteli piac netaláni elvesztése, akkor, midőn a kezdet nehézségei már kissé áthidalva lettek.

Minden dohánytermelőnek a szívén kell hogy fekdűdjék az a tudat, hogy az általunk termelt dohányt mi csak részben tudjuk elfogyasztani, — és ha csak fele annyit termelnék is, mint amennyit ma termelünk: a saját fogyasztásunkra az még mindig igen sok lenne.

Nekünk tehát oda kell törekedni, hogy kivitelképes dohányt állítsunk elő, nehogy oda jussunk, hogy dohánytermelési területünk évről-évre apadjon, — hanem azon kell lennünk, hogy a nemzetgazdasági szempontból oly nagyra hivatott dohánytermelésünket lehetőleg kiterjesszük és ne kevesbbsítsük, mert a talaj és éghajlat nálunk alkalmas és hivatott sok és jó dohányt termelni s ennek megvalósítása mind csak a saját akaratunktól függ.

Az okszerűség terén mindent el kell követni, hogy előállíthassuk azt az anyagot és olyat, amely azok igényeinek megfelelő — mert mi oda vagyunk utalva s az ésszerűség parancsolja ezt így megtenni, már csak önfentartási kötelességből is.

Hogy homok ne maradjon a dohányleveleken, még ha homokos talajban teremnek is: ezen is lehet segíteni, csak akarni kell. Nem állítom, hogy teljesen homokmentessé tehetjük, de megkevesbbsíteni minden esetre lehet és muszáj is. A dohánykertésznek van erre elég módja a simítás alkalmával, a tenyerevel lerázni, ledörgölni s nem bele simítani, — de ha másként nem, még kis seprű vagy kefével is lehet seperni; — de természetesen ezt a gazda, vagy a dohányos-felvigyázó jelenlétében és felügyelete mellett kell végezni.

Alig hinné valaki, hogy egy csomó dohányban gyakran 1 gramm vagyis 1 klgrmm dohányban 10 grmm, de gyakran még több homok van! — En ezt egész határozottsággal, minden túlzás nélkül mondhatom, mert jelenleg éppen ilyen dohányt kezelek és készítek Angolország részére és így a saját tapasztalatom alapján szólhatok e tárgyról.

Hogy honnan keletkezik a sok homok a dohány levelekre: ez onnan van, hogy a homok talajon, száraz időben, a szél erősen hordja a homok porszemcséket a zsiros dohánylevelekre s ezek rögtön reá tapadva, így szaporodnak fel nagy mennyiségben és aztán rajta is vesznek a dohányon.

Azt hiszem, hogy ha majd a kulturának azt a magas fokát elérjük és bekövetkezik az az idő, midőn a dohányt nem fogjuk többé simítani és a levelek nem lesznek egymásba préselve, akkor az egyes szabad levelek közül a homok is inkább ki fog hullani, mint most, amidőn a levelek egymásba vannak tapadva s így a homokot magukban tartják. Addig is míg ez bekövetkezik, a módunkban álló minden eszköz felhasználásával igyekezzünk mindent elkövetni, hogy a homok a dohányleveleken kevesbedjék, — mert — a mint mondtam — egyéb hibák mellett ez is egyik oka lehet annak, hogy Angolországot ezt a nehezen szerzett és igen fontos piacot elveszítjük, — s ez nemcsak Angolországot illetőleg, hanem a többi kiviteli piacainkra nézve is elmondható; — nekünk pedig életkérdés, nemcsak Angolországot, de az egész világ kereskedelmi helyeit minden erőnkkel megtartani és ujjakat is szerezni, — ezt pedig csak úgy tehetjük, ha minden igyekeztünkkel oda fogunk hatni, a dohányt úgy termelni, hogy az teljesen kivitelképes és a modern kívánalmaknak megfelelő legyen.

A magyar dohánytermelőnek jelszava legyen: a kivitel! mert csak is ez által biztosítható a hazánkra nézve oly nagyfontosságra hivatott dohánytermelésünk kiterjedése és emelése.

Daróczi Vilmos.

A dohányüzlet 1893. évben.

Irta: Csetei Herzog Péter.
(Folytatás).

Pfalzi és elzászi dohány.

A pfalzi és elzászi 1892.-iki dohánytermés átvétele, 1893. február kezdetén már befejeztetett. Az eredmény, úgy a pfalzi, mint az elzászi dohányra nézve — miután az ültetés 1892.-ben (mintegy 14.700 hektár) az előző évvel szemben (mintegy 18.500 hektár) majd egy negyed-részessel visszamaradt — mennyiségileg kicsiny, számszerint egészben véve kereszszám 275.000 métermázsra. A minőség általában kielégítő volt. A szivardohányok, a fermentálás alatt használható anyagok fejlődtek, minek folytán egész éven át értékes szükségletként, jó árfolyam mellett, élénk keresletnek örvendtek. Az árak — és pedig: az 1892.-diki pfalzi burok 90—100 márká, az 1892.-diki pfalzi burok és bélianyag 80—85 márká, s az 1892.-diki pfalzi bélianyag 75—80 márká közt ingadoztak, métermázsánként, adózás nélkül.

A vágni való és fonadék dohányok azonban nem feleltek meg ama kívánalmaknak, melyek ezen fajtaiknál igényeltek. Ezek csekély minőségűek voltak. Jó színű dohányok teljesen hiányoztak, — ezek nem létében aztán az előbbi években nagyon elhanyagolt barna árúk, métermázsánként, adózatlanul 75—80 márkán szivesen vettek. Az 1892.-diki elzászi földohányok — miután a francia jövedék 10.000 métermázsra átvételére megbízást adott s e dohány érdeke napirendre került — métermázsánként, adózatlanul, mintegy 56 márkán, azonnal a kereskedők és üzerek kezébe kerültek. Ezek azonban a jövedék által kilitásba helyeztet olesóbb árak miatt, nem a legjobb üzletet csinálták, s minthogy a megvett mennyiség nagyobb volt mint a szükséglet, kénytelenek voltak egy részén a német gyárosoknak veszteség mellett túladni. A „rebut“ burokanyag célra igen kedvelt s jó ár mellett gyorsan vevőkre talált a gyárosokban.

Az 1893. évi művelés mintegy 15.200

TÁRCZA.

Hajdan és most.

(Egy kis mosakodás párbeszédben.)

— A „Magyar Dohányújság“ eredeti tárczája. —

Személyek:

András = a régi módszer szelleme.

Ó = az új módszer szelleme.

Megharagudott rám András, amiért azt állítottam a bölcsességéről, hogy hiába járta be Tolnát-Baranyát: még sem tud semmit, — holott pedig utóljára magamról is azt állítottam, hogy — magam se tudok semmit. Hogy hát akkor „miért zavarom a vizét?“

Hát biz igaza van; mert hát a jó pap is azért tanul holtig, mivel mind jobban érzi, hogy még mindig keveset tud, s mikor a legvégére ér, csak azt súti ki önnön tudosságáról is, hogy hát — most már még kevesebbet tud annál is, mint amennyit eddig tudni vélt.

Egy pozitív igazság azonban ebben is van, s ez okvetlen az, hogy aki többet tanul: az mégis csak többet kell hogy tudjék; — a tapasztaltabb ember jön rá hamarabb ama igazságra, hogy még igen keveset látott, — s a különbség közte és a még tapasztalatlan között az, ami a vesélyt be nem látóknak vakmerősége és önhittege, a vesélyt már ismerőnek óvatosságával szemben.

Ereszkedjünk le azonban a filozófiának merész röptű szárnyáról a földre, a melynek egyik parcelláján András, a dohány-czinczér, keservesen csapkodja kapájával „a dohány között garzdalkodó gazokat“, melyek minden munka és megéröltetés nélkül vigan nőnek, tenyésznek, mint a könnyen gyarapodó kalmár, és e mellett szívják a zsirát és éltető nedvét a türelmes anyaföldnek, csökkentvén az András gyarapodási kilitásának reményeit. Fogjuk le a képzelet csapongó szárnyait és kérdezzük meg tőle, hogy hát tulajdonképen miért is haragszik.

— Haragszom, mondá ő, hogy szememre lobbantotta hibámat, mely szerint hiányos adatokat diktáltam kezelő gazdámnak a kimutatásba, a dohány fülesztéséről, melynél fogva hibás lett a könyv is, amit annak alapján jóhiszeműleg készített; a végén pedig kisütötte az ur magáról is, hogy a fülesztésről annyit tud, mint semmi. — Ezt nem hittem volna!

— Édes András, én magának mindig jó ember voltam, de hát azt ne kívánja tőlem, hogy én meg a magam gazdáját fel ne világosítsam arról, hogy — habár jóhiszeműleg és csak tévedésből — félre van vezetve; hisz ez nekem szolgálóti kötelességem s tettem ezt nyilvánosan és nem alattomos módon, azért, hogy felelhessenek rá, de meg azért is, mert állításaimért jót merek állani. — Elismerem azt is, hogy maga se tehet arról, András, hogy hiányos „szerszáma“ van s pontos eredményre nem számolhatott be.

— Lásna, én rendszeres kísérleti megfigyelés utján, tapasztalásból állítottam fel teteleimet, s előbb-utóbb muszáj lesz, András, magának is erre az útra terelődni és velem együtt kiáltani: „revidiáljuk a fülesztés előírását, az 1886. évi fülesztési „magna chartát.“ Mert az igazságot nem lehet agyonvernii, s a tények előtt meg kell hajolni. Én fogadást ajánlok magának, András, hogy maga is csak oda lyukad ki, hogy eddig rendszeres és részletes kísérletei nincsenek.

— En az ösmeret hiányát csak a fülesztés tudományos meghatározására nézve érttem, t. i. nem tudjuk, csak sejtjük, hogy annak mérve mennyire befolyásolja a dohány égését s szivósságát előmozdító anyagok képződését. (amint az 1892. évi július-augusztus havi Dohányújságban erre hivatkoztam.) nem tudjuk tehát a módszerét, kulcsát, amely aztán a fülesztés tudományos alapon álló rendszerét meghatározhatná. Ehhez azonban vegyi alapon kellene a fülesztés előtt és után, annak erősebb és enyhébb fázisában, szarazabb és nedvesebb esztendőben, különböző talaju és fajtaú dohányokban alakuló képződeményeket kimutatni, nehogy a meg nem indokolt, téves gyakorlat és tapasztalati adatok téves útra vezessenek.

— Már csak elég tekintély lehet egy akadémiai vegyész, aki évtizedek óta foglalkozik a dohány kémiaiával, arra nézve, hogy — a munkálatokat tudományos oldalról érve — „fülesztési ismeretünk alig több a semminél.“ — E tudós tehát már

hectart tett ki, tehát nagyobb volt, mint az előző évben. Az eredmény azonban annál kisebb volt, mert az állandó szárazság miatt, mely egész nyáron át őszig tartott, a növények nem fejlődtek ki s a levelek kiesnyek maradtak. Azonkívül az általános szárazság folytán beállt takarmány-szükség miatt, sok paraszt, a kevés vagy éppen semmi hasznót sem ígérő dohánnyal felhagyva, a bevetett földet újra felszántotta és takarmánynövényvel vetette be. Ez által a termés jelentősen csökkent és egészben csak mintegy 200.000 métermázsát adott.

Az 1893. évi platzi növények minőségét csekélynek és erős ízük miatt szivaranyagnak csak kis részben alkalmasnak mondják. Ezen hiányok dacára, a termés elég gyorsan és magas áron került a gyárosok, kereskedők és üzletrészek birtokába, — mihez a meglévő készletek kevés volta és a lebegő adókérdés által előidézett üzérvételek is lényegesen hozzájárultak. A termelőknek oly árak fizettek, melyek semmi arányban nem álltak az áruval; a bevásárlás már december végén befejezettnek volt tekintendő. A vágni való és fonadék dohányok az idén jobbak voltak, mint a megelőző évben. — Az 1893-iki elzasi földohányok legnagyobb részben métermázsánként, adó nélkül — 44—56 márkán mentek a Strassburgi gyár birtokába; a „Rebut“ métermázsája, adózatlanul, 60—64 márkán vétetett a termelőktől, a gyárosok és kereskedők által. Az üzlet 1893-ban általában kielégítő volt. A raktárak minden dohánya majdnem teljesen kiürített, és ma már oly kevés, mint már sok év óta nem volt hasonló eset rá. Ezen emelkedett szükséglethez még azon körülmény is járult, hogy az 1892-iki domingói aratás teljesen sikertelen volt és ezen hiányt a pfalzi dohánnyal kellett pótolni. Az új, még fermentáció alatt levő szivardohányok után is élénk kereslet uralkodik. — Burok és bélanyagért (tisztá burok a kevés levéltartalom miatt alig fordul elő) 90—92 márká, bélanyagért mintegy 80 márká engedményeztetik métermázsánként, adózatlanul, juliusi szállításra. A kereskedők nagyon tartózkodók az eladással, és a

lebegő adókérdés megoldását akarják bevárni, hogy ennek kimeneteléből esetleg hasznót húzzanak. Színes vágni való és fonadék dohányok mintegy 110 márká, a barna anyag mintegy 90 márká áron kelnek métermázsánként, adózatlanul, juliusi szállításra.

Sumatra dohány. Az 1892. évi aratás, mintegy 145.000 csomag összmenyiséget szállított, az előző év 226.000 csomagjával szemben, — melynek legnagyobb része, nevezetesen mintegy 137.000 csomag, a hollandi piacokra: Amsterdam és Rotterdamba importáltott, és az 1893. május 5-től november végéig terjedő idő alatt némi kis rész kivételével, az összes mennyiség eladatott. — A maradék, mintegy 8000 csomag, Bremában és Londonban került eladásra. Az 1892. évi termés minőségi eredménye kétszertelenül jobb volt az előző éviéknél; — a levél, a legtöbb növény-nél könnyebb és szövet finomabb, a mellett ruganyosabb és szívósabb, mint az előző évben és a mindenféle kívánatos világos színezet nagyobb százalékban volt a dohányokban képviselve; természetesen nehéz, sötét és zsíros dohányok is fordulnak elő, nevezetesen a későbbi szállításokban, de távolról sem oly mértékben, mint az 1891-diki termésben. A kielégítő üzletmenetnek legfőbb feltétele: a jó anyag tehát megvolt, — és ha ennek dacára, a termelőknél az üzletrészek, a beviteli piacokon csak kevés érdeket tekinthet megelegedéssel vissza a lefolyt évre: úgy ez, minden ellentmondás nélkül, csak is az amerikai kereskedőknek tulajdonítható. Ezek azt hitték, hogy az „word's fair“-ek bégáliai tüze mellett, az ő bel-földi szivargyártásuk fái az égig fognak nőni, vagy lett légyen bármily más egyéb szándékuk: igazi farkaséhséggel vetették magukat az 1893-diki első bejegyzésű mindama partiekra, amelyek nagyobbbrészt világos színű fajtákat tartalmaztak és oly taxatiókat teremtettek, amelyek mai napig hallatlanok voltak. Hét, nyolc, sőt kilenc forintot ártak fontonként, egy világos első hosszú anyagért: napirenden voltak. A hollandi kereskedők, ha magukat és velük együtt rendes vevőiket nem akarták a legjobb partiektől megfosztani: úgy kénytelenek voltak őket követni és nemcsak a jó, hanem a közepes dohányokért is óriási felesárgókat ártak fizetni. De gyorsabban, mint bárki is sejtette volna, az amerikai kritikus pénzügyosok folytán, a visszahatás is bekövetkezett. Az amerikai kereskedők, kiknek a nyár elején a bank-hitel felmondott, visszavonultak a piacról, s nem támogattva ezeket versenytől, az árak bejegyzésről-bejegyzésre alább szálltak, míg a campagne végén az előző évek színvonalára értek. Hogy így körülmények közt, második kézből való egészséges kereskedés nem képzelhető: az nagyon természetes. A termelők azonban meg lehettek elégedve, mert a termés átlag 125 cent beváltási áron kelt el, az előző évi 93½ centtel szemben. — Az 1893 évi új termésé való kilátások nem kedvezőtlenek. Hollandiából nyert jelentéssel, mintegy 170.000 csomagnyi mennyiség várható. Az időjárás viszonyok Sumatrán kedvezők voltak, úgy, hogy könnyű levélű termésre számíthatunk.

A Hollandiába behozott utóbbi 10 évi aratás mennyiségének összehasonlító átnézete:

aratás	csomagszám	körülbeli érték, milliókban, hollandi frtban
1883	102.000	19
1884	93.000	28
1885	125.000	27
1886	139.000	32½
1887	139.000	26
1888	168.000	33
1889	161.000	36½
1890	217.000	24½
1891	206.000	29½
1892	136.000	26

(Vége köv.)

A dohány égésére vonatkozó eddigi vizsgálódások rövid átnézete.

Irta: Cserháti Sándor.

A dohány égő képességének, vagy röviden égésének, a dohány azon tulajdonságát mondjuk, hogy meggyújtva és a lángot elolttva, nem alszik ki rögtön, hanem hosszabb rövidebb ideig láng nélkül ég.

Az égő képesség egyike a dohány legfontosabb tulajdonságainak, mely annak használhatóságát nagy mértékben befolyásolja. Igaz ugyan, hogy a jól égés egymagában még nem elég, mert a jó dohánynak kellemes ízűnek, jó zamatúnak is kell lennie, csak hogy e tulajdonok bizonyos mértékig együtt járnak az égő képességgel, a mennyiben a rosszul égő dohány íze csipős, szaga kellemetlen, és az égés javulásával javulnak bizonyos mértékig egyéb kívánatos tulajdonságai is. Tévedés volna azonban azt hinni, hogy minél jobban ég valamely dohány, okvetlenül annál jobb ízi és zamatú is az egyszersmind. Ez csak bizonyos mértékig igaz.

Rosszul égő dohány nem csak nálunk található — sajnos meglehetősen mennyiségben — terem az másutt is, és mert a rosszul vagy éppen nem égő dohányok sem pipa dohánnyal, sem szivarul nem használhatók, nagyon természetes, hogy a rossz égés okainak kiderítése a dohány termelőre felelt nagy jelentőségű, és éppen ezért, már régebb idő óta többen tanulmány tárgyává tették a dohány égő képességének a kikutatását.

Legelsőben Schlösling foglalkozott e kérdéssel.

Az ő kutatásainak eredménye bő kivonatban foglaltatik Dr. Kosutány Tamás „Magyarország jellemzőbb dohányainak kémiai és növényélettani vizsgálata“ című művében¹⁾ s azért e helyütt csak röviden közlöm Schlösling nézeteit e tárgyról.

Szerinte a jól égő dohányok hamujának vízben oldható része mindig tartalmaz szénsavas káliumot, s minél jobban ég a dohány: annál alkalikusabb a hamuja.

A rosszul égő dohány hamuja nem tartalmaz szénsavas káliumot, az főleg szénsavas mészből áll. Ebből következik, hogy a jól égő dohányban több aequivalens káli van, mint a mennyi a jelenlevő kénsavas és klór aequivalenseinek megfelel, míg a rosszul égő dohányban ellenkezőleg áll a dolog.

Schlösling volt tehát az első, a ki mondta, hogy a dohány égése a benne előforduló káli és klór mennyiségétől függ.

Ezt az állítást variálják a legtöbben, a kik ő utána e kérdéssel foglalkoztak, úgy hogy a dohány égésére vonatkozólag a legtöbb kísérletezőnek véleménye az, hogy minden rossznak okozója a klór.

Dr. Kodveiss szerint²⁾ a dohányt egy igen kis mennyiségű chlorkálium teszi rosszul égővé, mely a cellulózával és farosttal a legbensőbb összeköttetésben van. Ez állítás tarthatatlanságát azonban Dr. Kosutány már bebizonyította fentemlített művében.

Legtöbbit foglalkozott a dohány égésével Dr. J. Nessler, a karlsruheri vegykísérleti állomás chemieusa. Az ő nézeteit átvették legtöbben, kik e tárgyról írtak, különösen növénytermelési munkákban találkoztunk velük.

Nessler nézetei a dohány égéséről első ízben:

„Der Tabak, seine Bestandtheile und seine Behandlung“ című munkájában tette közzé 1867-ben. Azóta ismételtlen irt e tárgyról³⁾ legutóbb a „Landw. Versuchstation“ című folyóiratban,⁴⁾ a hol mintegy recapitulálja a dohány égésére vonatkozó tapasztalatait s ez okból

¹⁾ L. Idézet mű II. és III. rész 29. és köv. old.

²⁾ Mandis. Anleitung zur Tabakkultur 37. l.

³⁾ Dr. J. Nessler. Düngungsversuche zu Tabak. Die landw. Versuchstationen XXIX. k. 309. l. Über die Wirkung des Bodens und der Düngung auf die Verbrennlichkeit des Tabaks. Wochenbl. des badischen landw. Vereines. 1889. 16. sz. Vortrag über den Tabak. Jahrbuch der deutschen landw. Gesellschaft. II. köt. 195. l.

⁴⁾ Landw. Versuchstation. XI. k. 395. l.

elérte azt a pontot, ahol a füllesztés titkainak firkésésében, az akadályok hullámai-ban vagy el kell merülnie, vagy a tudomány erős karjaival győzelmesen partra fog úszni. Mivel azonban az én karjaim ily ragadó árral szemben tovább küzdeni, „hiányosak“¹⁾ csüggedtem eresztém le azokat, s lemondással sóhajtom, hogy én már tovább nem evezhetek. Jöjjenek erősebb karok!

— Aztán meg azon erősködik még maga, András, hogy én azt mondtam, hogy maguk kitűnően füllesztettek és így hát hiába való az én ostromom.

— De bizony nem hiába való, mert én elismerem a régi fegyverek dicsőségét is, s miért is tagadnánk meg az érdemeiket elődeinktől? hisz ez annyi volna, mintha például elvitatnánk a győzelmi babért a régi harcosoktól, csak azért mert az ő fegyverzetők régi — kovás puska — volt, míg ma már a „Manlicher“ az új? Nem, a világért se kell megfosztani senkinek az érdemét, ha tisztességes fegyverekkel küzdött.

— Azért lássa, András. én mégic fentartom állításumat, mert több időt és több embert igényel a régi fegyver s eredményének kitűnősége is nem abszolút, hanem csak relativ. Mert tudja, András, ha a két fegyvernem — t. i. a régi meg az új — összekelül: akkor bizony „Königratz“ sül ki abból...

Legyen hát szent a béke köztünk!

F. V.

ellegendő e közleménynek az ismertetése. Megjegyzendőnek tartom, hogy Nessler kísérleteit nem kizárólagosan dohánnyal végezte, hanem itatós papírosz batázatot különböző sókat tartalmazó folyadékba és annak megszáradása után tanulmányozta, hogy minő befolyása van az illető anyagnak a papíros égésére. Ez eljárás bármily egyszerűnek lássék is, szerintem azért nem helyes, mert a nyert tapasztalatok korántsem alkalmazhatók minden további nélkül a dohányra. Hogy csak egy példát említsek: Nessler azt tapasztalta, hogy a phosphorsavval átívódott papíros igen rosszul ég, ez okból Nessler azt állítja, hogy a phosphorsav még a chlórál is jobban rontja a dohány égését, már pedig a phosphorsav akárhányszor esetében nem csak nem rontja, hanem határozottan megjavítja a dohány égését, mint azt később részletesen ki fogom fejteni.

Nessler említett dolgozata szerint a dohány nagyobb vagy csekélyebb mérvű égése első sorban attól függ, hogy mennyi kálit és chlórt tartalmaz. A dohány különben egyenlő körülmények között annál jobban ég, minél több kálit és minél kevesebb chlórt tartalmaz.

Kálin és chlórán kívül még egyéb hamu alkatrészek, különösen pedig szerves anyagok lényeges befolyást gyakorolnak a dohány égésére. A nehezen égő zsirokból és proteínatömből, a szerint a mint régebben vagy utóbb trágyáztak, több vagy kevesebb nitrogénnal, az uralkodó időjárás a dohány fajta és az érettség szerint többet vagy kevesebbet tartalmazhat a dohány és így előfordulhat, hogy valamely dohány kevesebb chlórt és több kálit tartalmaz, mint egy másik, és mégis rosszabbul ég.

A raktározásnál és az erjedésnél az anyagoknak egy jelentékeny része oxidálódik. vannak dohányok, a melyek az erjedés folytán jobban égőkké lesznek, mások nem. Ez a körülmény is összefügg a dohány chlór és káli mennyiségével, ha a dohány, viszonyítva a chlórhoz, sok káliumot tartalmaz és rosszul égését csak az organikus anyagok okozzák, akkor az erjesztés után jól éget, sok chlórt és kevés káliumot tartalmazó dohánynál ez nem fog kevésebben kezeletni.

Általában kimondhatjuk, hogy az olyan dohány, a mely 0.4%-nál több chlórt és egyenlő 25%-nál kevesebb kálit tartalmaz, nem ég jól.

A dohány égésére befolyása van a talajnak, a könnyű, és közép kötött talajokon jobban égő dohány terem, mint a nehéz kötött talajokon, és pedig azért, mert az utóbbiakon termett dohányok több chlórt és kevesebb kálit tartalmaznak.

A különböző növények különböző mennyiségű chlórt és kálit vannak ki a talajból; minél több chlórt és minél kevesebb kálit von ki valamely növény, annál jobban díszlik utána a dohány.

Minden oly trágyaféle, a melylyel a talajt chlórban gazdagítjuk, rontja a dohány égését, az emberi ürülék azért nem alkalmas a dohány alá, mert vele sok chlór kerül a talajba.

Kísérletei alapján Nessler a következő tanácsokat adja a gazdának:

A dohány különben egyenlő körülmények között annál jobban ég, minél több káliumot és minél kevesebb chlórt tartalmaz. Hogy káliumból bővelkedő és chlórban szűkölködő dohányt termelhesünk, figyelembe veendő a következők:

1. A takarmánytermelés és az állattenyésztés lehetőleg fejlesztendő. Kereskedelmi növényekül, a mennyire a viszonyok megengedik, dohányon kívül csak kender, gabona, vagy repce termelendő. Az élő állatokban, a tejben, a kenderben, a gabonában és a repceben csak kevés kálit vonunk ki a talajból, az állati termékekben ezenkívül sok chlórt, gyakran többet, mint kálit.

2. Oly vidékeken, a hol az árnyékszék-trágyával, vagy a répalével etetése után nyert istálló-trágyával sok konyhasó kerül a talajba,

szívesen a takarmányba, az állatoknak nem kelene marhasót adni.

3. A dohánynak legjobb előveteményei a fentebb jelzett növények. különösen pedig a dohány maga. Ha a dohány alá elegendő mennyiségű káli trágyát adunk, a dohány előtt tarlóra vagy bíboroshere jöhet.

4. Csalamádé, czeklerépa, luczerna és vöröshere oly talajokon, a melyeken volna termelendő, csak azon esetben volna termelendő, ha elegendő mennyiségű káli-trágyával trágyázunk.

5. Ha burgonyát, czukorrépat, és czikóriát adunk el, akkor igen sok kálit vonunk ki a talajból, ezek 10—20-szor annyi káliumot tartalmaznak, mint chlórt, az illető növények leveleinek feletetésével pedig sok chlórt adunk vissza a talajnak. Dohányt termelő gazdaságban tehát csakis azon esetben lesz czélszerű a nevezett növényeket eladni, ha elegendő mennyiségű káliummal trágyázunk.

6. A répalék és a czikória leveleinek etetéséből származó trágyával lehetőleg oly földeket trágyázunk, a melybe nem kerül dohány.

7. Káli-trágyával dohányt termelő vidékeken semmiféle növény alá, még a rétekre se használjunk kaimtot vagy karmalitot, vagy egyéb konyhasót tartalmazó trágyát, mert különben chlórban bővelkedő takarmányt s ebből chlórban bővelkedő trágyát kapunk. Nehéz talajra 1000—1400 kg koncentrált chlór káliumot használjunk, de az utóbbit sohase közvetlen a dohány alá.

8. Árnyékszék-trágyát csakis laza és közepkötött talajon használjunk, és itt se közvetlenül a dohány alá

9. A dohány alá a legjobb trágya a jó szarvasmarha trágya, ez jobb, mint a lótrágya, a juh- és a sertés trágya alkalmatlan. A legjobb trágya akkor származik, ha burgonyát vagy répat etetjük levelei nélkül.

10. Az istállótrágyát a műtrágya nem helyettesítheti, csak annak hatását növelheti.

11. Oly vidékeken, a hol a takarmány és ennek megfelelőleg a trágya nem tartalmaz sok konyhasót, és az állatokkal nem etetnek konyhasót, a trágyalé jó trágya, de télen vagy kora tavasszal kell azt kiöntözni; — a tenyésztés közben nem használható trágyalé.

(Folyt. köv.)

A jégbiztosítás.

A dohánytermék jég elleni biztosítása, de általában az egész jégbiztosítási szabályzatoknak helyesebb alapokra való fektetése tekintetéből új reformokat kellene behozni, oly formán, hogy ezek mellett úgy a biztosító felek, mint a társulatok boldogulhassanak. Hisz köztudomású dolog, hogy a jégosztály nem valami kedves a társaságoknak, mert legtöbb esetben defיצitál zárul; — de a termelő igénye sincs kielégítve, mert a felette drága díj mellett inkább nem biztosít, és ez által sok esetben érzékeny kárt szenved.

Ennek a legnagyobb hibája — szerintem — abban rejlik, hogy a jégbiztosítás *nem általános*.

A jégverések szórványosan, de egyes helyeken és vidéken gyakrabban szoktak előfordulni, és így legtöbb esetben csak azon az érdekelt helyeken szoktak jég elleni biztosítani; hogy ebből mi következik: az nem szorul bővebb magyarázatra, — ezért azután a drága díjtétel, ami a tömeges, általános biztosítást megakadályozza.

Társadalmi szempontból is az a helyénvaló és kívánatos dolog, hogy az erős a gyengébbet támogassa, — illetve, hogy akiknek vidékein a jégverések nem olyan gyakoriak, azok is biztosítsanak, természetesen olcsó díjak mellett. S amidőn ez általánosabbá válnék, akkor a díjakat is mindenütt leszállíthatnák.

Egy állami biztosítási intézményt kel-

lene felállítani, kölcsönös alapra fektetve, részint kényszerrel a biztosításra, úgy, hogy mindenki köteles legyen a jégelleni biztosítani, természetesen igen mérsékelt díj mellett, hogy ily formán egyeseknek a jégkár által való anyagi tönkremenetele kizárva legyen.

A jelenlegi viszonyok mellett, amidőn a dohány után 12 százalék jégbiztosítási díjt is fizetnek, még a vagyonosabb birtokos is nagyon meggondolja, hogy biztosítson-e, hát még a szegényebb! — Mődot kell tehát nyújtani a kisebb termelőnek is, hogy dohányát biztosíthassa.

En nem tartom ezt valami olyan nehéz procedurának, hogy egy általános kölcsönös jég elleni biztosító-társaság alakuljon, — természetesen kormány ellenőrzés és megfelelő intézkedés mellett. Voltak már nálunk és talán most is vannak ilyen kölcsönös alapon jégbiztosítások, azt hiszem Erdélyben; — hanem talán a szerződésben van a hiba, hogy ezek nem tudnak országosan érvényre emelkedni és prosperálni?

Nem lehet az én feladatom, azt kiészelné és részletesen kifejteni, hogy miként kellene azt tervezni, — vannak ezen a téren elég jártas szakemberek, kik egy jó és czélszerű terv megalkotására hivatva vannak, amivel bizony egy igen közhasznú és fölőtte szükséges dolgot művelnénk.

En ez alkalommal csak röviden rá akartam mutatni erre az égető kérdésre; — s ennek kapcsán felhívom szives olvasóim figyelmét a *Gruner Lajos* által írt „*Jégbiztosítási intézmények*“ című közleményre, mely a „Mezőgazdasági Szemle“ június havi füzetében jelent meg, s melynek egész terjedelmében való közlését indokoltan láttam, a gazda közönség érdekében.

Daróczi Vilmos.

Jégbiztosítási intézmények.

A mezőgazdasági termelés biztosításánál igen fontos szerepe jut a jégbiztosításnak és különösen a leginkább gabonatermeléssel foglalkozó államokban. Az egészséges jégbiztosítás nemcsak a talajból kivett értékek oltalmára, hanem a mezőgazdasági üzem finanszírozás eredményének allandósítására és az oly szükséges mezőgazdasági egészséges hitelviszonyok megszilárdítására nagy befolyással van. Főlöleges is volna annak nemzetgazdasági továbbá fészegetni.

Az Európában eddig érvényben levő jégbiztosítási intézményeket nagy átlagban a következő osztályokba sorolhatjuk be:

1. Államilag segélyezett és állami befolyás és felügyelet alatt álló nyilvános intézetek.
2. A kölcsönösség alapján működő jég-szövetkezetek.
3. Jégbiztosítással foglalkozó részvénytársulatok.

Tulajdonképeni állami jégbiztosítási intézmény nem létezik még sehol, mert a Bajországon fennálló intézmény is csupán az állam által alapított, ennek évi támogatása, illetve segélyezésével fentartott, egyébiránt a kölcsönösségen alapuló nyilvános intézet.

Az állam alapítókével és évi segélyvel látta el ezen intézetet, de ez az alapítóké bizonyos meghatározott időn belül visszafizetni tartozik. Igazgatási költségei csekélyek, mert az intézetet csupán a károk és kárfelveteli költségek terhelik; a díjbekajátásokat az állami adóhivatalok eszközlik, melyért az állami közegek 1—1/3%-ot számítanak maguknak a biztosítási díjak után.

Az intézet ezenfelül bélyegilleték-és portamentességet is élvez, a pénzküldemények kivételével.

Ki van ennél zárva a kényszerű belépés és viszont az intézet is egyikmáské ajánlatot visszautasíthat. Mégis azonban leginkább azért alakította az állam ezen intézetet, hogy azon felek és községek, amelyek risicóját a magán-

intézmények el nem vállalják, éppen a nagy kárveszélyük miatt, biztosítlanul ne maradjanak. Ezért leginkább a legjobban veszélyeztetett vidékek veszik igénybe; üzleti nyeresége ezen intézetnek tehát vajmi csekély. De nem is ez a célja.

A díjak évről-évre állapítatnak meg az illető község kárveszélyéhez és a biztosítandó növények kockázati osztályához mérten; de ezen intézménynél sok megszorítás is van. Mert minden községből csak egy bizonyos maximális összeg erejéig fogadnak el biztosítást; a 8% aluli károkat nem térítik meg és akkor is, ha a kár ezen határt túlhaladja, a 8%-ot ebből is levonják. Ha pótfizetés nem is követelhető, a megállapított díjak elégtelensége esetében, jogában áll az intézménynek a kárösszegeket 80%-ra leszállítani és csak ennek elégtelensége esetében a tartalékot 1/4 részig igénybe venni. Különösen súlyos esetekben mind ezeken kívül még további redukálást is szenvedhetnek a kárösszegek.

Legnagyobb érdeme ezen intézménynek az a törekvése, hogy különösen veszélyeztetett vidékeken lehetővé teszi a biztosítást, habár nagy megszorításokkal, de aránylag olcsó díjtételek és olcsó kezelés mellett, hogy különösen a kisbirtokos-osztályt vonja be körébe; mert erre közvetlen ugyan, de mégis azáltal gyakorol pressiót, hogy az állam a biztosítás elmulasztása esetében az adóleengedéstől elúti a jég ellen nem biztosító gazdát.

Az általunk támasztott modern követelményeknek és a nálunk megszokott teljes kármegtérítéshez ez tehát még messze áll és nem is csodálkozhatunk, ha se Németországban, se máshol ezidáig még nem is talált utazásra. Másoképpen intézkedett Baden. Ő szerződést kötött egy jelentékeny jégbiztosítási társulattal, biztosított magának bizonyos ellenőrzési jogokat és befolyást a kár fölvetelére vonatkozólag, de viszont részéről egy összeget is megállapított, amelyből a netán szükséglenél pótdíjak fedezést nyernek.

A jégbiztosítás államosítása tehát még fejletlen állapotban van és valószínű, hogy a privát társulatok és jégszövetkezetek előhaladott fejlődése folytán egyhamar nem is fog nagyobb területet hódítani — hacsak más alapokra nem fektetik.

A második csoportba tartoznak a jégszövetkezetek, melyek társulási uton alakultak. Ezek a kölcsönösség elvei szerint működnek és ezidáig különösen Németországban hódítottak nagy kiterjedési területet, sőt még az ottan már régen működő igen jelentékeny részvénytársulatokat is tulzárnyalták.

Hogy minő jelentékeny szerepük van a gazdaságnál előrehaladott Németországban a jégbiztosító intézményeknek, ez kitűnik az idecsatolt kimutatásból is. A biztosított érték összege volt:

a részvénytársulatoknál: a jégszövetkezeteknél:
1871. 656,285,424 márka 359,582,230 márka
1885. 709,048,813 „ 834,689,312 „

A jelentékenyebb jégszövetkezetek száma már az 1890. évben 19 volt, és ezek mellett csupán 5 nagy részvénytársulat működött. Aránylag csekély, $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{10}$ -os díjtételek mellett a jégszövetkezeti tagok azon előnyben részesülnek ugyan, hogy magukat a jégkárok ellen biztosítva tudják, de másrészt azon kellemlen kötelezést vállaltak el, hogy nagyobb károk esetén a befizetett díjtételek elégtelenségéhez mérten 100—200% pótdíjakat is utánfizetniük kell. De a kölcsönösségre irányított eszme ott már közel 50 éves gyakorlat után átment vérükbe az ottani gazdákban, úgy, hogy ezt az utánfizetést akadály nélkül teljesítik is.

Ez nálunk ezidő szerint még teljes lehetetlenség volna és jó lesz, ha visszaemlékezünk azon időre, amidőn nálunk az „Első magyar általános biztosító-társulat” szárnai alatt alakult „Magyar mezőgazdák jégbiztosítási szövetsége” kezdetben éppen azon s-ön szenvedett majdnem hajótörést, mely a gaz-

dákat nagyobb károk esetén az évi díjtételnek erejéig utánfizetésre kötelezni kívánta, míg az illető társulat ezen kötelezettséget saját magára nem vállalta.

Éppen ezen utánfizetési kötelezettség kriteriuma a kölcsönösségnek; de a mi viszonyaink közt és különösen a jégüzlet végtelen ingadozó kockázatának tudatában, sokkal nagyobb előnyöket élvez a gazda, ha a risicó solid és gazdag társulatok vállaira hárítja át, fizeti a máskülönben mérsékelten kiszabandó fix-díjat, nem tördölvén azall: vajjon hasznára vagy kárára volt-e az illető társulatlak az üzlet. Ha pedig az egészséges verseny az egyes társulatok közt meg nem akasztjuk, gondoskodnak ezek majd arról, hogy a díjak ne nőjenek az égbe.

Nálunk tehát ezidő szerint a kölcsönösség elvein fölépült jégszövetkezet oly értelemben, mint föléldő, nem is létezik, mert az egyedüli „Magyar mezőgazdák jégszövetsége” sem tulajdonképpen jégszövetség, mert pótdíjakat a veszteségek fedezésére nem szed, de igenis a gazdák kedvezményére ezeken az igazgatásban némi befolyást engedett. Nálunk már jó idő óta részvénytársulatok vették át a jégüzletet. Az nyílt titok, hogy nem lucratív üzlet, de az egyes biztosító társulatoknak leginkább a tűzbiztosítás terjesztése és fenntartása szempontjából érdekükben áll a jégüzletet is, amíg csak lehet, fenntartani, nehogy ennek elhagyása esetén más versenytársulatok által mér, jövedelm.ezöbbs térer is ki ne szoríttassanak. Ezért körülragólagosan a jégüzlettel foglalkozó társulat vajmi kevés is van nálunk és ezek is más, hatalmasabb tűzbiztosító társulatok pártfogása alatt működnek.

Pedig nálunk, mint első sorban gabonát termeszto országban, még beláthatatlan területe van a jégbiztosításnak. De hogy a jégbiztosítás nem hódított magának nagyobb területet, az nem annyira az intézetek tökéletlen volta, avagy túl magas prámiumok fizetésén mulik, hanem legnagyobb részét és leginkább a kisgazdák közt uralkodó fatalismus és az értelmiség alacsony voltában rejlik. Mert ugyan sajnos, de való, ha a nagy- és középirtokosok közt is találkozik még itt-ott egy a biztosítást visszautasító komoly hazafi, éppen a kisbirtokos-osztály az, melynek ez legjobban kellene, de amely osztály részint takarékosági szempontból, részint bizalmatlankodás, de nagyrészt fatalista természete folytán csak nehezen veszi igénybe a biztosítást, holott azután ez az osztály szenved legjobban. Értelmes vidéken élelmes ügyndökök sokat tehetnek, különösen, ha a falusi lelkesek és tanitók is pártolják az ügyet, de a jégbiztosítások felkarolását mégis csak a jégverések maguk mozditják elő. Súlyosabb jégverések után az illető vidéken mindig erős hajlandóság mutatkozik a biztosításra.

A nálunk működésben levő jelentékenyebb jégbiztosítási intézeteket a díjak kiszabása szerint két osztályba sorolhatjuk; vannak ugyanis intézetek, melyek:

- a) fix, azaz állandó, s melyek
- b) változó díjtételekkel operálnak.

Míg az előbbieket magasab díjtételeket szednek és bekövetkezett károk nál pótdíjakat nem követelnek, addig a második osztályba tartozó intézetek féldíjakkal operálnak, de a bekövetkezett azon károknál, melyek 5%-on felül sorakoznak, az illető jégvert parcella után a díjak másik felét is felszámítják, mely pótdíjak azonban a megállapított kárösszeget túl nem haladhatják. Vannak egyes intézetek, melyek mindkét módozat szerint dolgoznak, a gazda tetszésére bízva az ügyet.

A második módozat — féldíjakkal — előnyös oly vidékekre nézve, hol ritkán jelentkezik jég, mert a csekélyebb díjat szívesen fizeti a kevésbé veszélyeztetett gazda, előnyösebb továbbá nagyobb károknál, hol ezen utánfizetés kevésbé jön számításba, de hátrányosabb kisebb károknál, hol bekövetkezik azon eset is, hogy az illető biztosító az 5%-ot csak kevéssel fölmúluló jelentéktelenebb károknál

semmit sem kap és a fölbecsült kárösszeg az utánfizetést kiegyenliti. Ezen eset aztán rendszeren elégedetlenséget szül és mindkét félre nézve hátrányos.

Lényeges különbözözetek vannak továbbá a terményár megállapításánál, mert míg az egyik intézet a biztosított árt a becsülésnél föltétlenül elfogadja alapul és aszerint fizeti is a termény árát, ha magasabb is a piaci áránál, addig a másik intézet elfogadja ugyan a magasabb biztosítási alap-árt után fizetendő díjtételt, de nem ez szerint fizeti, hanem a piaci árt veszi alapul. Azon esetben pedig, ha a biztosított ár pro mértékmétsa kevesebb a piaci áránál, a kisebb biztosítási árt veszi számalapul. Itten igen lényeges különbözözetek fordulnak aztán elő. Határozottan előnyösebb a gazdára nézve a biztosítás alapjául elfogadott alap-árt után való felszámítás, de ha ezen elfogadott ár a tényleges piaci árral szemben nagy különbözözetet mutat, ezen a gazdára nézve előnyt: a társulat határozottan veszteggel fizeti, mert előfordulhat és számtalan-szor elő is fordult, hogy egyik-másik társulat 9—10 frttal fizette a búzának métermászáját akkor, amidőn annak a piaci ára csak 7 frt volt. Magas alap-árak elfogadása az üzlet egészséges voltára nem is hat kedvezően, de előmozditja a nyereség utáni vágyat a gazdaközönségnél. Másrészt meg az sem járja, hogy az egyik másik társulat a magasabb alap-árt elfogadja, ezután is számítja a díjat a kártérítésnél mégis csak az esetleg lényegesen alacsonyabb helyi piaci árt szerint fizeti a kárt, sőt ebből még szállítási díjakat is számít le a legközelebbi piac távolságához mérten. Minél inkább megegyeznek az alapárak a tényleges piaci árral, annál igazságosabb és mindkét részre nézve meglehetően a kártérítés.

Ezek ugyan inkább üzleti dolgok és inkább a verseny kifejtésére használnak fel, de a jégbiztosítás egészséges alapokra való fektetése szempontjából igen kívánatosnak mutatkoznak, ha az összes társulatok egy igazságos és inkább egyöntetű és méltányos eljárását követnének mindnyájan e tekintetben is.

Úgy gondolom, meg lehetne ezen kérdést olyformán oldani, hogy valamennyi társulat kimondaná, hogy: vagy csakis a tényleges piaci árt fizeti meg, vagy pedig (ha a gazdaközönségnek némileg kedvezni kíván) több évi átlagárak alapján kiszabja időről-időre a maximális alapárakat az illető biztosítási tárgyra nézve, melyek mindenesetre fogják a tényleges árakhoz közeledni, vagy ezeket valamivel túlhaladni; és bekövetkezett káre esetek fölbecsülésénél az elfogadott biztosítási alap és a piaci ár közt levő átlagot fogja a kártérítés alapjául venni. Ahol a gazda által ajánlatba hozott alapár kisebb a piaci áránál, ott természetesen ezen kisebb ár szerepelhet csupán, mert csak ennek erejéig vállalta el a társulat a kockázatot. Mindkét részről szükséges a kölcsönösség és méltányosság; a gazda ne fizessen fölösleges díjakat oly értékek után, amelyekért kártérítést nem várhat, viszont a társulat miért fizessen lényegesen több kártérítést az elenyészett tárgyakért, mint amiónt ezek tényleg készpénzben képviselnek? Említettem már, hogy a jégüzlet ritka évben jár nyereséggel a társulatok részére és nem egy van köztük, mely legszívesebben szegre akasztaná ezen üzletet.

Ennek különféle oka van. Mert éppen a jégüzlet bonyolódott és nagy kockázattal járó üzletében csupán a nagy országrészekre terjeszkedő, a risicó tehát elosztó és nagy tartaléka'ppal bíró társulatok állhatnak meg sikeresen. Példa erre az „Észak-Németországi jégbiztosító-részvénytársulat”, mely hatalmas intézménynél évente több mint 500 millió márka érték biztosítatit, dacára, hogy Németországban kitűnően működő számos jégszövetkezet is áll fenn, melyek a részvénytársulatnak erős versenyt csinálnak.

Gruner Lajos.

(Folyt. köv.)

A dohány töltögetése.

Ezen munkának nagy jelentőségét az utóbbi időkben számtalan esetben kimutatták; — valamennyi kísérlet tétetett sima kapálással és töltögetéssel: kivétel nélkül minden esetben a töltögetése, illetve a halmozása volt az előny, úgy mennyiség, mint minőségre nézve.

Minél jobban töltögetjük a dohányt, annál helyesebben cselekszünk, és pedig nemcsak a homokok talajnál, ahol minden esetre jobban megkivántatik a halmozás, mert a homok föld le szokott gördülni és finom porhanyósságánál fogva lefolyik, de a keményebb fajta és agyagos talajoknál is nagyon megkivántatik a jól felhalmozás. Ez inkább biztosítja a dohányt, a minél inkább — fájdalom — általánossá vált folytonos szeles időjárásban s legalább némileg védi a tőkét a kitoréástól.

A tisztára kapált és azután jól felporhanyított nyirkos földdel feltöltögetett dohánygyökér jobban terjed, a szükséges nedvességet inkább fel tudja magába szívni, és által a levelek üdék lesznek és jobban fejlődnek.

A töltögetés tehát kétségtelül nagy fontossággal bír, s ehhez képest kell azt végbe vinni.

Még pedig most kell vele sietni, nehogy az aratás bekövetkezével ez a nagyon fontos munka csorbát szenvedjen.

Ez a munka ugyanis rendszeren az aratással egy időben szokott bekövetkezni, különösen most, midőn a kítőnő fejlődésnek indult dohányok növekedését a mult havi kedvezőtlen, hideg időjárás nagyon visszatolta s így ez a munka legtöbb helyen éppen ősszeiik az aratással, amidőn a dohánykertész — aki egy kis aratás nélkül alig tud megenni — a dohány munkáját ilyenkor úgy is többnyire el szokta hanyagolni: erre kell tehát a gazdának vigyázni és ahol ez így van, a mint sejtjük, ott szükséges, hogy — ha a kertész néhány napi aratásban meg akarjuk nagyni — ha másként nem: számszámok által is mindenestre meg kell ezt az elengedhetlen munkát tétetni.

Daróczi Vilmos.

Levelezés.

Duna Szob, 1894 június 17.

Tekintetes szerkesztő ur!

Ugy érzem magamat, mint a szárazra dobott hal, valahányszor becses lapja — melyet még mindig nagy előszeretettel olvasok — kezembe kerül, mert valamint a szárazon hagyott halnak, úgy nekem is, — mostani működési teremem — nélkülözöm kell azon elemet, mely életötölgehat, s mely nekem hosszú fáradság teljes életemet az annyi örömet és élvezetet nyújtott, értem: a dohánytermelést.

Már zsenge gyermekkoromban élvezettel fürkésztem az Esztergom-Párkányi Simon-Juda vásárookra nagy mennyiségben szállított hires Hontmegyei *Pereszlényi és Kőspallagi*, 1.) Nórgrádmegyei *Dejtári* dohányokat! mi természetesebb tehát, mint az, hogy gyermekkori impresszióimat átvittem magammal a férfi korba is s a legelső alkalmat mely kínálkozott, felhasználtam arra, hogy már gyermek koromban táplált óhajtasomat — *jó és sok* dohányt termelhetni — megvalósíthassam.

Még ma is, életem alkonyán, midőn részben ugyan gazdasággal is, de legnagyobb részt más téren működöm, kedvenc eszmémé vált, a valamikor hires kőspallagi dohánytermelést halottaimból feltámasztani és erősen hiszem, hogy valamint

¹⁾ Én is emlékszem, hogy mily kítőnő volt az a kőspallagi dohány, melyet évek előtt, a Kőztelken rendezett különféle gazdasági termények kiállításán láttam
Szerk.

annak idején a monopólium életbeléptetése miatt halálba szenderült *dejtári*, 1873-ik évben, s a csempészet nagymérvű gyakorlása miatt eltemetett *bagota-bajcsit*, 1876-ik évben (a kincstári acták tudnának e két ténykedéséről szólni) feltámasztani és virágzásra juttatnom sikerült, úgy sikerülni fog ez is.

Vannak a kőspallagi és szomszédos szobi határokból könnyű vegyülékű szelid lejtőjű oly talajok, a melyekben *kítőnő minőségű* dohányt lehetne előállítani; azt hiszem mi sem állja útját annak, hogy a magas kincstár, eltekintve a határ többi dohánytermelésre nem alkalmas részeitől, *kiszárolag ilyeneken* a termelést, kellő biztosítékot nyújtani képes tulajdonosoknak — engedélyezze.

Tultermelés! ez chymera! *rosz minőség!* ez az igazi Schlag wort! ez károsítja kincstárunkat! vegye tehát el az engedélyt oly termelőktől, kiknek — eltekintve attól hogy talajuk sem alkalmas — szakértelmük és akarataik is biányzik ahhoz, hogy *igazán jó minőségű* dohányt termeljenek, viszont adjon engedélyt olyanoknak, akik neki minden irányban kellő biztosítékot nyújtani képesek!

E vidék szegény elhagyott népére ráferne egy kis földhaszon! s talajuk alapos megvizsgálása után, szándékozom magamat velük legközelebb érintkezésbe tenni.

Ha kedvenc eszméimet megvalósítanom sikerül, gyakrabban fel fogom keresni Tekintetes szerkesztő ur becses lapját, mi most, sajnos, érdekesebb tárgy hiányában, ritkábban esik meg.

Hazaifui üdvözlettel!

Szilárd János.

IRODALOM

„A dohány egésére befolyást gyakorló körülmények tanulmányozása.” Irta *Cserháti Sándor*. E czim alatt jelent meg a magyar tudományos akadémiája kiadásában az a hosszabb tanulmány, mely a mult évben az akadémia egyik felolvasó ülésén is bemutatott. A jeles gazdasági szakiró, aki oly sok szép és hasznos gyakorlati dolgozattal gazdagította már irodalmunkat, ezen terjedelmes munkájával oly művet bocsajtott közre, amely kétségkívül minden dohánytermelőt a legnagyobb mértékben kell, hogy érdekeljen s fontossággal fogva nagyon megfigyelendő, miért is jónak láttuk a művet lapunkban, folytatólagosan egész terjedelmében közölni, — olvasóink bírálatára bízva a felvetett elvek és állítások gyakorlati megvilágítását, s kérve, hogy netalán észrevételeiket — a tárgy közérdekű voltánál fogva — lapunk útján közölni sziveskedjenek, hogy így az eszmék tisztázásával és gyakorlati megvitatásával dohánytermelőünk ezen kiváló nagy jelentőségű kérdése minél teljesebben felderíthessék. A füzet ára 75 kr.

Knorr Alajos „Ünügyvédje” V. kiadásának 13-ik füzetében szól a szerző az ügyvédi díjakról; a felek jogairól, ismerteti a törvénykezési szünidő szabályait, a peres eljárás különböző neveit; a pertári eljárást; különösen a keresetek belső és külső kellekeit; a beadványok benyújtásának és kézbesítésének módját. — Azután szól az előleges bizonyítás eseteiről, tanuk és szakértők által való bizonyításról és az ilyen bizonyítékok jogi hatályáról; ismerteti a felelőssel különös neveit; a felelőszést, annak szabályait, a felelőszésben előterjeszhető semmisségi eseteket és a felelőszési beadványok bélyegét, végre a felfolyamodás és igazolás általános szabályait és mindezekre vonatkozólag számos iromány példákat közöl. Az „Ünügyvéd” kapható füzetekben a 30 kr., kötetben, 10 füzetenként 3 frt, ifj. *Nagel Ottó* könyvkereskedésében, Budapestben (Museumkörút) a Nemzeti színház bérházában.

²⁾ Melegen óhajtjuk, hogy úgy legyen!

Szerk.

VEGYESEK

— **A palánták állása** — a mult havi abnormis időjárás daczára — ott, ahol jég és viharok nem pusztítottak, általában kielégítő, sőt helyenként igen jónak mondható. Az első kapálást többnyire már be is fejezték s helyenként már a töltögetés is folyamatban van.

— **Az egri új dohánygyár** — mint a „Magyarország” írja — május 31-én megkezdte működését, mely még most csak tanításra szorítkozik. Ebben azonban máris szép eredményeket értek el. Alig három hete, hogy az oktatás megkezdődött, máris 69 munkásnő gyártja a szivarokat. Eddig huszonháromezer használható szivart készítettek. A tanulás alkalmával elromlott szivarokat pipadohányknak használnák. Hat heti tanulás után az egyes csoportokra véget ér a tanulási idő, s ezután a munkásnők darabszámra fognak dolgozni. A gyár szervezése hat hónap alatt be lesz fejezve és azután egy igazgató és több tisztviselő vezetésével addig rendszeren fog működni, egy darabig még a Korona épületben, három év múlva pedig a vásártéren épülő nagy dohánygyárban, a hol már 120 munkásnőt fognak alkalmazni. A gyár működésétől a város zilált anyagi viszonyaira tekintettel sokat várnak Egerben.

— **Az „Ország-Világ”** szépirodalmi hetilap, f. é. június 17-én megjelent 25. számában, lapunk szerkesztőjének jól sikerült arcképét közli, a következő sorok kíséretében: „A Magyar Dohányújság tíz éves jubileumát üli. Tíz év, talán nem is olyan nagy idő. Egy rekláma alapított, reklámból élő lap életében semmiesetre sem! De nagy idő és méltó a megünneplésre akkor, ha ezt a decenniumot egy szaklap, a kezdet ezer nehézségével küzdő, száz meg száz félreismerésnek kitett szaklap éri meg. — Kultúrővényeink közt fontosságban nagyon elül áll a dohány, és a szakszerű művelésben, s megillető figyelemben nem igen részesült ezelőtt tíz évvel is. Mikor *Daróczi Vilmos* megindította a *Magyar Dohányújságot*, kevés méltánylattal találkozott kezdetben. Nehéz küzdés és fáradság ideje volt az első tíz év. — Nem is anyagi haszont érte fogott *Daróczi* a szaklap szerkesztésébe, hanem az *ügy szeretete* birta a nagy munkára. Szomorú viszonyok közt megindulva, lapja ezeknek a viszonyoknak a javítását tűzte ki czélul. S most, a decennium letelével, büszkén mutathat vissza az elért eredményre. — Körülnökön kívül esik méltatni azokat a sikereket, melyeket *Daróczi*, lapjával a szakirodalmi téren elért; de mint szépirodalmi lap is megemlékezhetünk a derék jubileánról s kollegiális üdvözlettel köszönhetjük a Magyar Dohányújságot, a tizedik évforduló alkalmából. Az érdem, a szerényen megindult szaklap fölvirágztatásában a megalapító szerkesztőt: *Daróczi Vilmost* illeti. A derék és kiváló szakembert, aki fáradhatlan munkásságával a magyar zsurnalisztikának is előkelő tagja, főntebb mutatjuk be olvasóinknak.” — Mélyen meghatva köszönjük a kitüntető figyelmet és meleg elismerést, melyben az „Ország Világ,” e legjelesebb szépirodalmi hetilap s annak országos hírnevű szerkesztője: dr. *Váradi Antal*, a kítőnő író és költő, lapunkat és annak szerkesztőjét részesíté; — a többiek után, most ezen újabb nagybecsű erkölcsi elismerés kétszeres örömmel és lelkesedéssel tölt el bennünket, hogy lapunk által kifejtett szerény működésünk valóban hasznára vált az ügynek, melyet híven szolgálni: mindenkor a legfőbb törekvésünk.

— **Olaszország dohánybevitel.** Az áruforgalmi statisztika adatai szerint, Olaszország dohánybevitelére az utóbbi két évben jelentékenyen csökkent. Ugyanis az összes dohánybevitel 1891-ben 139.605 mtrm, 1892-ben 134.678 mtrm, 1893-ban pedig 134.592 mtrm volt, — ebből a bevitel volt monarchiánkban: 1891.-ben 10.496 mtrm, 1892. ben 8.888 mtrm, míg 1893.-ban már csak 5.098 mtrm.

— **Uj kálittelepek Németországban.** A braunschweigi kormány, Jerksheim mellett, 700 méter mélységben kálirétegre bukkant. Ugyancsak hatalmas kálirétegre találtak a wadentstetti fúrólukban, mely a stassfurti rétegeket vastagságban felülmúlja. Itt ugyanis 430 m. mélységben vastagságra oly hatalmas kálirétegre akadtak, a mely 586 méterig leterjed. Ezen körülmények következtében Németországban csak idő kérdése, hogy egy nagy állami zálibányamű üzembe vessék. Nagy kincs az, a mit ezen leletben Németország felfedezett és csak az a kár, hogy hazánkban hasonló fúrárok nem tétetnek s így a legbecsebb műtrágyaanyagok importálására vagyunk utalva.

— **A világ műtrágya-fogyasztása.** Az észak-amerikai chemiai társaság lapjában egy összeállítás feltünteti a világ műtrágya-fogyasztását, ami 5,500.000 tonnát tesz ki. Ez a mennyiség következőleg oszlik meg: Egyesült Államok 1,550 000 tonna, Németország 1,300,000 tonna, Franciaország 1,000,000 tonna, Nagy-Británia 1,000,000 tonna, Belgium és Hollandia 300,000 tonna, Skandinávia 100,000 tonna, Spanyol., Olaszország és Ausztria-Magyarország 250.000 tonna. A Nagy-Britanniába három év alatt bevitt műtrágya mennyiségének évi átlaga 1891-ben 600.000 tonnát tett ki, vagyis Anglia még a műtrágya terén is óriási importra van szorulva.

Szerkesztői üzenetek.

Szlárd János urnak, Duna-Szobon. Nagybecsű levelét igen köszönjük s örülénk, ha az abban felvetett gyakorlati eszmék megvalósíthatnának.

Montag M. és fia urnaknak, Budapesten. A lapot jövőre a kívánt czim alatt küldjük.

Szatmári Adolf urnak, Kékcén. Szamoszegről visszaküldték a lapot, nem tudjuk miért? Kértünk pár sornyí tudósítást.

Stern Miksa urnak, Búd-Szent-Mihályon. A kért lapszámot elküldöttünk.

F. V. Köszönjük a tárczaczikket.

Bartal-féle bírtok kezelősegenek, Faddon,

Borosjenői uradalomnak,

Buhlbauer Lajos urnak, Kun-Majsa.

Szekér Gyula urnak, Gy.-Várán. és

Wohl Adolf urnak, H.-Dorogon.

Az egész évre szóló előfizetési díjat köszönettel megkaptuk.

HIRDETÉSEK.

NEW-YORK

ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG.

Alapított 1845-ben, tisztán kölcsönösösen alapszik minden utánfizetési kötelezettség kizárásával. Miután részvényesei: nincsenek az összes-tőke és nyeresemények a biztosítottak tulajdonát képezik.

Kivonat az 1893. évi zárszámából:

Aktívák összege	k.	743.508.905
Évi bevétel	"	160.818.230
1893-ban a biztosítottaknak ki- zartett	"	75.192.250
1893-ban kötött új üzletek összege	"	1.119.244.955
Felölég	"	85.123.150

Nincs máskülönös kölcsönös /biztosító-társaság a világon, mely így óriási fölöleg fölött rendelkezik. Fennállása óta a New-York biztosítottjainak kifizetett 908.656.098 koronát.

A New-York a művelt világ összes országában bir fiókokkal.

Referenciák Magyarországon:

- A magyar általános hitelbank.
- A magyar kereskedelmi bank.

Közelebbi felvilágosításokat ad

a NEW-YORK

életbiztosító-társaság magyarországi igazgatósága:

Budapesten, V., Deák Ferencz-tér 1. sz. — 4

MAYFARTH PH. és Társa

cs. és kir. kiz. szab.

1-8

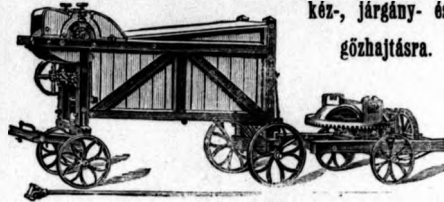
gépgyárak, vasöntöde és gőzhámor

Bécs, II./1; Táborstrasse 76. sz.

Alapított 1872. Kiténtve több mint 350 arany, ezüst- és bronz éremmel minden nagyobb kiállításon. **600 munkás.**

A gyárakban készűlnek a legjobb

Cséplőgépek

kéz-, járgány- és gőzhajtásra.

járgányművek

1-3 vonóállat befogására.

Legujabb gabonarosták, trieurök, kukorica-morzsolók, széna- és szalmasajtók

készajtásra, állók és szállítókészűlkekkel.

Árjegyzékek és elismerő bizonyítványok ingyen. — Képviselők felvételnek.

E K É K

1., 2., 3. és 4. vassal

Boronák és hengerek szántóföldek és rétek számára.

Szeeskavágók, daralók, répvágók,

Blunt-féle szabad, szűltakarmány-sajtók. Szállítható

takarék-űstők

mint takarmány-fűllesztők és ipar-mosó-készűlkek.

Sajtók minden ezelra, valamint bor- és gyümölcs-sajtólásra.

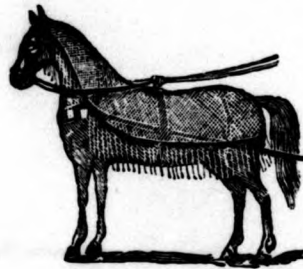
Aszalókészűlekek gyümölcs-és vetemény számára és mindenféle ipari célokra.

Önműködő szab.

„Syphonia“

szűllőve-sző- és növénypermetezők.

Dohányzsineget

és mindennemű gazdasági kötélárukat,

u. m. lóistráng, kötőfék, rudalókötel, kéveköttőzsinórok, gabnazsákot, takaró- és vízmentes ponyvákot, valamint

különlegességeket kocsizó lóhálók, tornaszerek és függő ágyakból legutányosabban ajánlanak:

4-9

Bleier és Weisz kötélgyárosok

Budapest, Károly-körut 1. sz. a. Kerepesi-ut sarkán.

Frommer A. Herrman utóda

Főüzlet: **mag- és növénykereskedése.** Fióküllet: **VI., Andrásy-ut 1.**
V., Tükör-utca 5. Budapest.

ajánl **kölest, muhart, pohánkát, tarlórépamagot**
és raffiaháncsot legjobb minőségben. 17-74

Magasszázalékú koncentrált műtrágya egyedüli raktára.

Fischer J.

zsák gyári raktárban
 Budapest, Nagy-körös-utca 18. sz.

vizmentes ponyvák
 kölcsön kaphatók.

Ugyanott
 új és egyszer használatos volt viaszmentes
 ponyvák jutányosan kaphatók.

Repezoponyvák
 darabonként 3 forinttól feljebb.

4-4

„Magyar Dohányj ság”
 részére

hirdetések felvételnek a
 lap kiadói hivatalában

Budapest, VI., Podmaniczky-u. 1.

és valamennyi
 hirdetési irodában.

SZÁVOSZT ALPHONS

csász. és királyi udvari szállító
 magkereskedés és gazdasági cikkek üzlete

Budapest, V-ik kerület, Arany-János-utca 11-ik szám

ajánl szavatolt minőségű

**Gazdasági, konyhakerti és virágmagvakat,
 kerti szerszámokat,**

Gépolajat, kocsikenőcsőt, carboloenumot, kátrányt,

Szaponária gyapjúmosópor, I. szaponária gyökér,

Kazaltakarók, ponyvák, zsákok,

I. Rézgálicz (kék-kő),

Vevő vagyok mindennemű gazdasági magvakra.

Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.

17-24